

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 706/2024-48

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej ATLegal s. r. o., Mlynské nivy 73, Bratislava, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3Ndob/26/2024 a jeho uznesením sp. zn. 3Ndob/26/2024 z 18. júla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 2. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3Ndob/26/2024 a jeho uznesením sp. zn. 3Ndob/26/2024 z 18. júla 2024, ktoré navrhuje zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, spolu s návrhom priznať mu náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že (bývalý) Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) v spore štátneho podniku VODOHOSPODÁRSKA VÝSTAVBA, ŠTÁTNY PODNIK, Karloveská 2, Bratislava, IČO 00 156 752 (ďalej len „žalobca“), proti sťažovateľke (žalovanej) o vydanie bezdôvodného obohatenia v sume 24 037 916,44 eur s príslušenstvom a o vzájomnej žalobe sťažovateľky o vydanie bezdôvodného obohatenia v sume 85 660 741,74 eur s príslušenstvom prvou výrokovou vetou rozsudku sp. zn. 22Cb/162/2008 z 26. júna 2019 zamietol návrh sťažovateľky na prerušenie konania do právoplatného skončenia konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 23Cb/163/2008; druhou výrokovou vetou žalobu žalobcu zamietol; tretou výrokovou vetou zastavil konanie v časti vzájomnej žaloby v sume 4 999 279,24 eur s 9 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 4 999 279,24 eur od 24. apríla 2010 do zaplataenia; štvrtou výrokovou vetou vo zvyšku zamietol

vzájomnú žalobu sťažovateľky a piatou výrokovou vetou priznal žalobcovi náhradu trov konania v plnom rozsahu vyplývajúcu z rozhodnutia o vzájomnej žalobe sťažovateľky s tým, že o výške trov bude rozhodnuté po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením. Na základe odvolaní oboch sporových strán Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) prvou výrokovou vetou rozsudku sp. zn. 2Cob/228/2019 zo 6. decembra 2022 rozsudok súdu prvej inštancie sp. zn. 22Cb/162/2008 z 26. júna 2019 v napadnutých výrokoch II a IV potvrdil ako vecne správny; druhou výrokovou vetou výrok V o náhrade trov konania zmenil tak, že sťažovateľke priznáva voči žalobcovi v konaní o žalobe nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v plnom rozsahu, o ktorých výške rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník, a žalobcovi priznáva voči sťažovateľke v konaní o vzájomnej žalobe nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v plnom rozsahu, o ktorých výške rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník; treťou výrokovou vetou žiadnej zo sporových strán nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (<https://www.justice.gov.sk>). Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala 17. apríla 2023 dovolanie, ktoré je vedené najvyšším súdom pod sp. zn. 2Obdo/49/2023.

3. V dovolacom konaní sťažovateľka po zistení zloženia senátu dovolacieho súdu podaním z 29. apríla 2024 uplatnila „návrh... na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu“ (ďalej len „námiетка zaujatosti“) tvrdiac, že zákonná sudkyňa Mgr. Soňa Pekarčíková bola členkou senátu krajského súdu, ktorý v súvisiacej (právoplatne skončenej) veci týkajúcej sa „určenia neplatnosti právneho úkonu – zmluvy o prevádzke VEG z 10. marca 2006“ rozhodol rozsudkom sp. zn. 1Cob/84/2014 z 9. marca 2015, na ktorého závery v konaní vo veci samej poukazuje žalobca. Sťažovateľka s poukazom na objektívnu stránku nezaujatosti namieta, že zákonná sudkyňa v dovolacom konaní neposkytuje dostatočné záruky v tom, že z objektívneho hľadiska je vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť o jej nestrannosti v očiach účastníkov konania (sťažovateľky) a verejnosti. Taktiež v zmysle tzv. teórie zdania zákonná sudkyňa v očiach nestranného pozorovateľa vyvoláva obavy, že v prejednanom spore otázky sporné medzi žalobcom a sťažovateľkou nebude rozhodovať nezaujato, ale v prospech žalobcu, v ktorého prospech v minulosti v uvedenej súvisiacej veci rozhodla. V tejto súvislosti sťažovateľka argumentuje, že v prejednávanej veci súdy nie sú viazané právnymi závermi rozsudku krajského súdu sp. zn. 1Cob/84/2014 z 9. marca 2015.

4. Najvyšší súd napadnutým uznesením rozhodol, že sudkyňa najvyššieho súdu Mgr. Soňa Pekarčíková nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania sporu v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 2Obdo/49/2023. V danej veci nezistil také okolnosti, ktoré by z objektívneho alebo subjektívneho hľadiska spochybňovali zaujatosť zákonnej sudkyne pri rozhodovaní v uvedenej veci. Uviedol, že sťažovateľka v námietke zaujatosti netvrdila vzťah namietanej sudkyne k sporovým stranám alebo k ich zástupcom. S poukazom na § 49 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a jeho rozhodovacej činnosti, uviedol, že sťažovateľka v námietke zaujatosti namietla práve predchádzajúcu rozhodovaciu činnosť zákonnej sudkyne, avšak zo žiadnych skutočností uvedených sťažovateľkou ani z vyjadrenia namietanej sudkyne nevyplývajú také okolnosti, na základe ktorých by bolo možné spochybniť schopnosť namietanej sudkyne profesionálne a nestranne rozhodnúť v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 2Obdo/49/2023. Poukázal na to, že k rovnakým záverom dospel aj v uznesení

sp. zn. 3Ndob/19/2024 z 10. júna 2024, ktorým sťažovateľkou namietanú sudkyňu nevyhlásil z prejednávania a rozhodovania sporu v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 4Obdo/46/2023.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti opakuje svoju argumentáciu uplatnenú v námietke zaujatosti, pričom porušenie označených práv odôvodňuje tým, že najvyšší súd napadnutým uznesením nevyhlásil sťažovateľkou namietanú sudkyňu, hoci tu existujú okolnosti vyvolávajúce objektívne odôvodnené pochybnosti o jej nezaujatosti v spore vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 2Obdo/49/2023, ako aj tým, že napadnuté uznesenie je arbitrárne a nedostatočne odôvodnené, pretože najvyšší súd riadne nepreskúmal a nevysporiadal sa s konkrétnymi dôvodmi vylúčenia namietanej sudkyne, riadne nevyhodnotil konkrétne dôvody vylúčenia namietanej sudkyne uvádzané sťažovateľkou v námietke zaujatosti a nedal sťažovateľke dostatočnú a presvedčivú odpoveď na to, prečo ňou namietané dôvody vylúčenia zákonnej sudkyne nie sú pre jej vylúčenie dostatočnými.

6. Sťažovateľka najvyššiemu súdu vytyka, že na ňou tvrdené dôvody vylúčenia sudkyne neaplikoval kritériá pre objektívny test nestrannosti, ale, naopak, kritériá subjektívnej nestrannosti.

7. Sťažovateľka opakovane zdôrazňuje, že námietku zaujatosti nezaložila na samotnej skutočnosti, že namietaná sudkyňa bola členkou senátu krajského súdu, ale na tom, že v dovolacom konaní, v ktorom sťažovateľka uplatnila námietku zaujatosti, sa žalobca odvoláva na rozsudok krajského súdu sp. zn. 1Cob/84/2014 z 9. marca 2015 a navrhuje, aby súdy rozhodli v jeho prospech, pričom sťažovateľka nesúhlasí so záväznosťou uvedeného rozsudku krajského súdu v prejednávanej veci tvrdiac, že ním súdy nie sú viazané. Pokiaľ namietaná sudkyňa rozhodla v minulosti v prospech žalobcu, vyjadruje obavu, že v dovolacom konaní nebude rozhodovať nezaujato. V tejto súvislosti sťažovateľka zastáva názor, že namietaná sudkyňa bude posudzovať svoje vlastné skutkové a právne tvrdenia uvedené v odôvodnení uvedeného rozsudku krajského súdu, ako aj otázku ich záväznosti a relevantnosti v dovolacom konaní, teda že sporné otázky medzi stranami sporu týkajúce sa uvedeného rozsudku krajského súdu nebude posudzovať objektívne a neutrálne.

8. Sťažovateľka napokon s poukazom na uznesenie predsedu najvyššieho súdu sp. zn. KP 250/2023 z 12. decembra 2023 zdôrazňuje, že za určitých okolností aj rozhodovacia činnosť a procesný postup sudcu môžu byť dôvodom na vylúčenie daného sudcu podľa objektívneho testu nestrannosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3Ndob/26/2024 a jeho uznesením sp. zn. 3Ndob/26/2024 z 18. júla 2024, ktorým rozhodol, že sudkyňa najvyššieho súdu Mgr. Soňa Pekarčíková nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania sporu v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 2Obdo/49/2023 (bod 4).

10. Podstata argumentácie sťažovateľky je založená na tom, že namietaná sudkyňa bola členkou senátu odvolacieho súdu, ktorý (právoplatne) rozhodol v inom spore za účasti sťažovateľky a žalobcu spolu vystupujúcich na strane žalovaných, a preto nebude v dovolacom konaní, v ktorom sťažovateľka v pozícii žalovanej a žalobca vystupujú už v protichodnom postavení, hodnotiť a posudzovať uplatnené prostriedky procesného útoku a obrany sporových strán týkajúce sa relevancie a záväznosti rozsudku krajského súdu sp. zn. 1Cob/84/2014 z 9. marca 2015 objektívne a nestranné z dôvodu, že v inom spore rozhodla v prospech žalobcu. Zároveň sťažovateľka vyjadruje presvedčenie, že namietaná sudkyňa nebude posudzovať nezaujato „*svoje vlastné skutkové a právne tvrdenia...*“ obsiahnuté v odôvodnení uvedeného rozsudku krajského súdu.

11. Ústavný súd zdôrazňuje, že posúdenie nestrannosti je vždy podmienené zhodnotením konkrétnych individuálnych okolností prejednávaneho prípadu. V judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), na ktorú nadväzuje aj judikatúra ústavného súdu (napr. I. ÚS 56/2015, II. ÚS 285/2015, ZNaU 33/2015 a iné), sa rozlišuje nestrannosť subjektívna a nestrannosť objektívna. Subjektívne chápanie nestrannosti je posudzovaním správania sudcu, ktorá sa prezumuje, až kým nie je dokázaný opak. Objektívna nestrannosť sa naproti tomu neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Sudca môže subjektívne rozhodovať absolútne nestranné, ale napriek tomu jeho nestrannosť môže byť vystavená oprávneným pochybnostiam so zreteľom na jeho štatút či funkcie, ktoré vo veci vykonával. V takom prípade sa uplatňuje tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach účastníkov. Podľa názoru ESLP objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prerokúvanej veci a účastníkom konania. Rozhodujúcim prvkom rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je oprávnená z objektívneho pohľadu. Uvedené sa hodnotí vysoko individuálne pre každý jednotlivý prípad (napr. rozsudok ESLP vo veci Pullar v. Spojené kráľovstvo).

12. Po oboznámení sa s námietkou zaujatosti a napadnutým uznesením (ktoré boli prílohou ústavnej sťažnosti) ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa so sťažovateľkou namietanými okolnosťami, ktorými odôvodňovala vylúčenie namietanej sudkyne, vysporiadal ústavne akceptovateľným spôsobom.

13. Kľúčové sťažovateľkou namietané okolnosti obsiahnuté v námietke zaujatosti (jej bodoch 37 a 38) je potrebné v celom rozsahu subsumovať pod rozhodovaciu činnosť namietanej sudkyne v inom spore, čo je okolnosťou neumožňujúcou vylúčenie namietaného sudcu len z tohto dôvodu v zmysle § 49 ods. 3 CSP tak, ako uviedol najvyšší súd. Pokiaľ sťažovateľka tvrdila, že namietaná sudkyňa bude posudzovať svoje vlastné skutkové a právne tvrdenia uvedené v rozsudku krajského súdu sp. zn. 1Cob/84/2014 z 9. marca 2015 inak ako sudcovia, ktorí neboli členmi senátu odvolacieho súdu, ústavný súd konštatuje, že v každom súdnom rozhodnutí (a osobitne v rozsudku) je obsiahnutý skutkový základ (skutkové zistenia súdu) a právny základ (autoritatívny názor súdu na otázku tvoriacu predmet konania). Skutkové tvrdenia sú produktom strán sporu, nie súdu. Skutočnosť, že namietaný sudca vyjadril v inom konaní a rozhodnutí svoj právny názor na tam zistený skutkový stav, ho nemôže vylučovať z konania a rozhodovania v inej veci.

14. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky, že najvyšší súd jednotlivito nevyhodnocoval každú ňou tvrdenú okolnosť odôvodňujúcu vylúčenie namietanej sudkyne a neodôvodnil, prečo ním tvrdené objektívne okolnosti nezakladajú dôvod jej vylúčenia, ústavný súd konštatuje, že vymedzenie toho, čo má namietaná sudkyňa posudzovať, t. j. okruh sporných skutočností medzi stranami sporu, čo sa týka skoršieho rozsudku krajského súdu, nie je potrebné hodnotiť jednotlivito, ale ich možno v celom rozsahu subsumovať pod rozhodovaciu činnosť namietanej sudkyne tak, ako to uviedol najvyšší súd v napadnutom uznesení, čo však samo osebe nezakladá dôvod na jej vylúčenie. Uvedeným dal najvyšší súd zároveň sťažovateľke odpoveď na to, prečo ňou tvrdené okolnosti nevedli k rozhodnutiu o vylúčení namietanej sudkyne z rozhodovania v dovolacom konaní.

15. K námietke sťažovateľky, že ňou tvrdené objektívne okolnosti najvyšší súd posúdil cez prizmu kritérií vzťahujúcich sa na posudzovanie subjektívnej zaujatosti sudcu (čo považuje za rozporné s § 49 ods. 1 CSP), ústavný súd odkazuje na body 14 až 17 napadnutého uznesenia, z ktorých vyplýva, že na to, aby bol sudca vylúčený z uplatnených dôvodov dopadajúcich na tzv. objektívnu nestrannosť, musí byť existencia tvrdených kvalifikovaných okolností preukázaná. Uvedené je nielen predpokladom opodstatnenosti námietky z dôvodu nedostatku objektívnej nestrannosti sudcu, ale zároveň diferencujúcim kritériom umožňujúcim vyvodenie záveru, že nejde len o subjektívne obavy strany sporu. Nie je tak možné prisvedčiť sťažovateľke, že ňou uplatnené okolnosti boli posudzované len v kontexte kritérií subjektívnej nestrannosti sudcu. Najvyšší súd z argumentácie v námietke zaujatosti nepovažoval za preukázanú existenciu objektívnych okolností zakladajúcich pomer namietanej sudkyne k prejednávanej veci, ktorú tvrdila sťažovateľka.

16. Striktne výnimočne je možné rozhodovaciu činnosť namietaného sudcu v inom konaní posudzovať v kontexte jeho objektívnej nestrannosti v neskoršom konaní, v ktorom bola námietka zaujatosti uplatnená, avšak len za situácie, ak podkladom neskoršieho prebiehajúceho konania sú práve meritórne závery iného konania. Tu ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka síce tvrdila v námietke zaujatosti istú súvislosť so sporom, v ktorom bol rozsudok krajského súdu sp. zn. 1Cob/84/2014 z 9. marca 2015 vydaný, avšak z argumentácie sťažovateľky rozhodne nemožno vyabstrahovať, že konanie, v ktorom bol uvedený rozsudok krajského súdu vydaný, je podkladom na aktuálne prebiehajúci spor, v ktorom námietka zaujatosti bola uplatnená. Poukazuje na rozdiel medzi akousi súvislosťou iného konania s prebiehajúcim konaním a situáciou, keď meritórne závery skoršieho konania sú v zásade záväzným podkladom na prebiehajúce konanie. Z dikcie § 49 ods. 3 CSP, ktoré rozhodovaciu činnosť sudcu výslovne vylučuje ako okolnosť majúcu za následok vylúčenie namietaného sudcu, musí prepojenosť konaní, v ktorých namietaný sudca participuje, dosahovať taký stupeň intenzity, že daný sudca u nestranného pozorovateľa neobstojí ako nestranný a vzbudzuje pochybnosti, čo odôvodňuje jeho vylúčenie napriek tomu, že rozhodovacia činnosť a procesný postup sudcu v inom konaní sú *ex lege* okolnosťou neumožňujúcou vylúčenie tohto sudcu.

17. Vylúčenie zákonného sudcu je potrebné posudzovať obzvlášť citlivo pri objektívnych dôvodoch nestrannosti a *a priori* vychádzať z hypotézy, že sudca je schopný rozhodovať nezaujato a nestranne. Iba ak by sa preukázali individuálne okolnosti zakladajúce pomer k veci (prípadne k stranám alebo ich zástupcom) objektívne vnášajúce obavu z nedostatku nestranného a nezaujatého rozhodovania, bez ohľadu na subjektívne hľadisko daného sudcu by tento bol vylúčený, čo však nie je prejednávaný prípad. Na argumentáciu sťažovateľky obsiahnutú v námietke zaujatosti v celom

rozsahu dopadá § 49 ods. 3 CSP, keď rozhodovacia činnosť namietanej sudkyne sama osebe neumožňuje jej vylúčenie v inom konaní.

18. V rozsahu proti uzneseniu najvyššieho súdu je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

19. K rovnakému záveru ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 3Ndob/19/2024 z 10. júna 2024 (spomínanom v napadnutom uznesení najvyššieho súdu), ktorú uznesením č. k. II. ÚS 464/2024-44 z 24. septembra 2024 odmietol z rovnakého dôvodu.

20. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu